

Motion till riksdagen 2025/26:1247

av Anna-Caren Säterberg och Lena Bäckelin (båda S)

Stopp för brytning i alunskiffer

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör överväga att införa ett stopp för gruvbrytning i alunskiffer till dess att det kan visas att sådan brytning kan ske utan risk för vattenmiljöer och människors hälsa och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Brytning i bergarten alunskiffer innebär särskilda risker som skiljer sig markant från andra typer av gruvbrytning. Alunskiffer innehåller inte bara eftertraktade metaller som vanadin och uran, utan också höga halter av giftiga ämnen såsom kadmium, arsenik och bly. Brytning riskerar därför att sprida gifter till luft, vatten och mark. Bergarten har dessutom en så hög kolhalt att utvinning utan avancerad koldioxidavskiljning kan leda till betydande utsläpp med negativ påverkan på klimatet.

Det är just alunskiffers särskilda egenskaper som gör att den är så riskfylld att bryta. I Sverige har vi inte bedrivit storskalig brytning i alunskiffer sedan 1960-talet och de erfarenheter som finns från tidigare försök visar på stora miljöproblem. Det saknas idag verifierade hållbara metoder för att hantera hela processen, från brytning till avfalls- hantering, på ett sätt som inte äventyrar miljö och hälsa.

I Jämtlands län har det under många år bedrivits prospektering efter fyndigheter i alunskiffer, bland annat i området runt Storsjön. Här finns unika natur- och kultur- värden, omfattande jordbruksmark, länets största tätort och hela länets sjukhus. Från Storsjön tas dricksvatten till tusentals människor, och området är en viktig motor för länets utveckling genom växande befolkning, företagande och en stark besöksnäring. Att öppna för storskalig brytning i alunskiffer skulle innebära stora risker för både vattenkvaliteten och samhällsutvecklingen i länet.

Utmaningen stannar dock inte vid Jämtland. Fyndigheter av alunskiffer finns på fler platser i Sverige och skulle, om de började brytas, kunna hota viktiga dricksvattentäkter även i andra delar av landet. I ett läge där Sverige, genom EU:s ramdirektiv för vatten,

åtagit sig att uppnå god ekologisk och kemisk status i våra vattenmiljöer, måste vi agera kraftfullt för att skydda dricksvattnet.

Vatten är vårt viktigaste livsmedel och resurs. Vi vill därför att Sverige inför ett stopp för gruvbrytning i alunskiffer till dess att det kan visas att sådan brytning kan ske utan risk för vattenmiljöer och människors hälsa.

Anna-Caren Säterberg (S)

Lena Bäckelin (S)